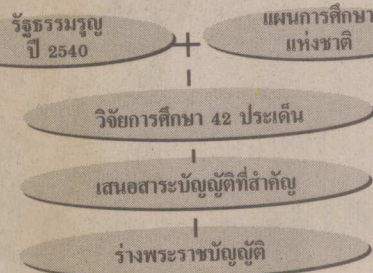

พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ : กฎหมายเพื่อผู้เรียน

ดร.รุ่ง แก้วแดง

ตามที่ได้นำเสนอ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติเรื่อง
มือปฏิรูปการศึกษาไทย(ตอนที่ 1) ในหนังสือพิมพ์มติชน
ฉบับวันที่ 3 พฤศจิกายน 2540 ไปแล้วนั้น เป็นที่น่ายินดี
ยินดีการดำเนินการร่าง พ.ร.บ.ของคณะกรรมการอำนวยการ
ร่าง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติได้พัฒนาก้าวไกลไปจาก
เดิมมาก โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

ขณะนี้ การวิยการศึกษาทั้ง 42 ประเด็น ได้ทยอยเสร็จ
สิ้นลง ผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการ
ร่าง พ.ร.บ.โดยนักวิจัยได้นำเสนอสาระสำคัญที่เห็นควรบัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ และจากสาระสำคัญดังกล่าว คณะกรรมการอำนวยการก็ได้นำมาขยายร่างขึ้นเป็น พ.ร.บ.จนเกือบจะสมบูรณ์แล้ว

ผมจึงขอแนะนำเสนอสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมาเพื่อให้ท่านผู้อ่านที่สนใจติดตามความเคลื่อนไหวได้ทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงาน และจะได้ช่วยกันวิพากษ์วิจารณ์

เพื่อให้ พ.ร.บ.ที่จะเป็นความหวังของลูกหลานของท่านฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การจัดการศึกษาของไทยในอดีตที่ผ่านมาและที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันนั้น ได้ยึดความสะดวกของ “ผู้จัดการศึกษา” และ “ครู” เป็นหลัก ไม่ได้ให้ความสำคัญกับผู้เรียนมากนัก

ผู้จัดและครูจะจัดการศึกษาเรื่องอะไร โดยวิธีใด จัดได้มากน้อยเพียงใด ก็แล้วแต่ความต้องการของผู้จัดและครู

เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ของกระบวนการทางการศึกษาทั้งหมด และให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อผู้เรียน

นับตั้งแต่เรื่องแรก คือ สิทธิทางการเรียน โดยถือว่า การเรียนเป็นสิทธิของผู้เรียน ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 3 ขวบ ต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูเพื่อการพัฒนาที่ครบถ้วนอย่างเหมาะสมตามวัย

อายุ 3 ขวบ ขึ้นไปมีโอกาสได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียน และมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ถ้าผู้เรียนมีอายุต่ำกว่า 15 ปี สิทธิของผู้เรียนนี้ให้รวมถึงสิทธิของพ่อแม่และผู้ปกครองที่จะเลือกรูปแบบการเรียนรู้ สถานศึกษา วิธีการเรียนการสอน รวมทั้งสิทธิในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาของผู้เรียนด้วย

และเมื่ออายุพ้นจากนั้น สิทธิทางการเรียนก็จะเป็นของผู้เรียนทั้งหมด ซึ่งหมายความว่า ในวัยทำงานหรือแม้กระทั่งวัยเกษียณแล้วผู้เรียนก็มีสิทธิที่จะเลือกบริการการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเองได้

เมื่อกำหนดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางดังนี้ การกำหนดบทบาทและหน้าที่ ของบริบทต่างๆ ทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ก็จะคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลักเช่นกัน

ฉะนั้น รูปแบบการเรียนการสอน ก็จะต้องเปลี่ยนไป เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เรียนโดยปฏิบัติ

เรียนเพื่อวิธีที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักรวบรวมและพัฒนาองค์ความรู้ รู้จักการคิดวิเคราะห์ รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ไม่ให้เรียนแบบท่องจำอย่างเก่า

เมื่อเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูในฐานะผู้สอนจะต้องเปลี่ยนมุมมองต่อผู้เรียนใหม่ จากเดิมที่มองผู้เรียนเหมือนดังที่วางเปล่า ต้องมีครูคอยชี้แนะให้ความรู้ให้ มาเป็นผู้เรียนที่มีศักยภาพทางสมองและความถนัดเฉพาะตัว

ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ออกมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก

เรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การจัดกิจกรรมการศึกษาของครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันการศึกษาต่างๆ ก็จำเป็นจะต้องออกแบบให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเช่นกัน

ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เรื่องการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติได้นั้นมากในเรื่องความเสมอภาคของการจัดการศึกษา

จะต้องจัดสรรทรัพยากรเป็นรายหัว ไม่ใช่เป็นแบบรายการอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ เรื่องการจัดการศึกษานั้นเดิมเรามักจะถกเถียงกันเสมอว่าจะให้ใครเป็นผู้จัด ในขณะที่แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติกำหนดให้รัฐควบคุมบทบาทในการจัดการศึกษาและส่งเสริมให้เอกชนเป็นผู้จัดมากขึ้น แต่ผู้บริหารการศึกษาย้ายรัฐบาลมีนโยบายจัดการศึกษาแข่งกับเอกชนเสียเอง ทำให้เป็นปัญหาตลอดมา

แต่ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติจะเน้นและให้ความสำคัญกับผู้เรียนว่ามีสิทธิจะเลือกสถานศึกษาใดๆ เป็นผู้จัดการศึกษาให้กับเขาเหล่านั้นก็ได้

ดังนั้น ในกรณีที่ผู้เรียนมีความประสงค์จะเลือกบริการการศึกษาที่จัดในสถานศึกษาเอกชนก็ย่อมทำได้จึงจำเป็นที่จะต้องมีการนำระบบคุ้มครองการศึกษาเข้ามาใช้ เพื่อเปิดโอกาสและเสรีภาพให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสถานศึกษาที่เขาเชื่อมั่นว่าสามารถจัดบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้มากที่สุด

กล่าวโดยสรุปก็คือ ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ จุดเน้นจะอยู่ที่ตัวผู้เรียน

เวลาสร้าง พ.ร.บ.ถ้ามีปัญหาในประเด็นใดที่ไม่ชัดเจนหรือตกลงกันไม่ได้ เราก็ตัดสินใจชี้ขาด เอาความต้องการของผู้เรียน มาเป็นตัวตั้ง ทำให้ได้ข้อสรุปที่ทุกคนเห็นด้วย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่เขียนบทปรัชญาการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งผมเชื่อว่าน่าจะสามารถสอดคล้องกับระบบการศึกษาที่ทุกคนปรารถนา